

Czy dziecko wyrośnie z wady wymowy?

Kiedy warto skonsultować się z logopedą?

„Spokojnie, ma jeszcze czas. Z tego wyrośnie”.

To zdanie wielu rodziców słyszy, gdy ich dziecko nie wymawia prawidłowo niektórych głosek, mówi niewyraźnie albo jest trudne do zrozumienia. Rzeczywiście, rozwój mowy nie przebiega u wszystkich dzieci w identycznym tempie. Pewne uproszczenia czy trudności w wymowie mogą być naturalnym etapem rozwoju.

Czy jednak każda wada wymowy z czasem zniknie sama?

Nie zawsze.

Czasami dziecko rzeczywiście potrzebuje jedynie czasu i odpowiednich warunków do dalszego rozwoju. W innych przypadkach trudności utrwalają się i bez odpowiedniego wsparcia mogą towarzyszyć dziecku przez kolejne lata.

Dlatego zamiast zastanawiać się wyłącznie, czy dziecko „z tego wyrośnie”, warto zadać inne pytanie: czy jego sposób mówienia jest odpowiedni do etapu rozwoju i czy wymaga konsultacji logopedycznej?

Czym właściwie jest wada wymowy?

Wada wymowy to nieprawidłowość dotycząca sposobu realizacji głosek. Może polegać między innymi na ich zastępowaniu innymi głoskami, zniekształcaniu lub pomijaniu. Przykładem może być nieprawidłowa realizacja głoski „sz”, „ż”, „cz” i „dż”, trudności z głoską „r” czy nieprawidłowa wymowa głosek „s”, „z”, „c”, „dz”.

Warto jednak pamiętać, że nie każda trudność w wymowie u małego dziecka oznacza wadę wymagającą natychmiastowej terapii. Dzieci stopniowo zdobywają kolejne umiejętności językowe i artykulacyjne. Znaczenie ma więc nie tylko to, *jak* dziecko mówi, ale również jego wiek, rozwój mowy, rozumienie języka, sposób komunikowania się oraz ogólna sprawność aparatu mowy.

Czy każde dziecko rozwija mowę w takim samym tempie?

Nie.

Rozwój mowy jest procesem indywidualnym. Jedno dziecko zaczyna mówić wcześniej, inne potrzebuje więcej czasu. Różnice mogą dotyczyć zasobu słownictwa, długości wypowiedzi, budowania zdań czy poprawności artykulacyjnej. Nie oznacza to jednak, że każdą trudność należy po prostu przeczekać. Szczególnie ważna jest obserwacja postępów. Jeśli dziecko z miesiąca na miesiąc wzbogaca swój słownik, tworzy coraz bardziej złożone wypowiedzi i stopniowo poprawia wymowę, jest to dobry sygnał.

Niepokój może natomiast wzbudzać sytuacja, w której trudności utrzymują się przez długi czas, nie pojawiają się oczekiwane nowe umiejętności albo dziecko wyraźnie odstaje pod względem komunikacji od swoich rówieśników.

„Wyrośnię z tego” – kiedy takie podejście może być mylące?

Największym problemem nie jest samo spokojne obserwowanie rozwoju dziecka, lecz odkładanie konsultacji wtedy, gdy pojawiają się wyraźne sygnały ostrzegawcze.

Rodzice czasami czekają, ponieważ słyszą:

- „Mój syn też tak mówił i mu przeszło”.
- „Dziewczynki zaczynają mówić wcześniej”.
- „Głoska R przyjdzie z czasem”.
- „W przedszkolu jeszcze się nauczy”.
- „Nie ma sensu iść do logopedy, bo jest jeszcze mały”.

Tymczasem konsultacja logopedyczna nie musi oznaczać rozpoczęcia intensywnej terapii.

Wizyta może po prostu rozwiązać wątpliwości rodzica. Logopeda oceni rozwój komunikacji i wymowy dziecka, wskaże, co jest właściwe dla jego wieku, a co warto obserwować lub ćwiczyć. Wczesna konsultacja może być więc sposobem na uzyskanie spokoju, a nie powodem do niepokoju.

Kiedy warto udać się z dzieckiem do logopedy?

Nie ma jednej granicy wieku, po której „dopiero wolno” skorzystać z pomocy logopedy. Na konsultację warto rozważyć wizytę między innymi wtedy, gdy:

Dziecko jest trudne do zrozumienia

Jeżeli rodzice rozumieją większość wypowiedzi dziecka, ale osoby spoza najbliższego otoczenia mają z tym wyraźny problem, warto przyrzeć się jego mowie.

Dziecko długo nie opanowuje określonych głosek

Niektóre głoski pojawiają się w rozwoju wcześniej, inne później. Jeżeli jednak trudność utrzymuje się i nie widać postępów, pomocna może być ocena logopedyczna.

Dziecko mówi bardzo niewyraźnie

Niewyraźna mowa może mieć różne przyczyny. Nie zawsze chodzi wyłącznie o artykulację. Logopeda może ocenić między innymi sposób oddychania, połykania, pracę języka, warg i żuchwy oraz inne elementy istotne dla prawidłowej wymowy.

Dziecko ma trudności z budowaniem wypowiedzi

Jeżeli dziecko używa bardzo mało słów, ma trudności z tworzeniem zdań lub jego wypowiedzi są wyraźnie mniej rozwinięte niż oczekiwane na danym etapie, warto skonsultować sytuację ze specjalistą.

Dziecko oddycha głównie przez usta

Sposób oddychania może mieć znaczenie dla funkcjonowania aparatu mowy. Oddychanie przez usta, częste otwieranie ust czy nieprawidłowa pozycja języka to sygnały, którym warto się przyjrzeć.

Pojawiają się trudności z polykaniem, jedzeniem lub gryzieniem

Logopedia nie zajmuje się wyłącznie wymową. Specjalista może również oceniać funkcje związane z przyjmowaniem pokarmów, polykaniem czy pracą narządów artykulacyjnych.

Czy późniejsza terapia logopedyczna jest trudniejsza?

Nie można powiedzieć, że w każdym przypadku późniejsza terapia będzie trudniejsza. Warto jednak pamiętać, że im wcześniej zauważymy trudność, tym wcześniej możemy odpowiednio zareagować. Dziecko, które przez długi czas mówi w określony sposób, może utrwalić nieprawidłowy wzorzec artykulacyjny. W takiej sytuacji terapia może obejmować nie tylko naukę prawidłowej wymowy, ale również stopniowe zastępowanie dotychczasowego sposobu realizacji głoski nowym. Dlatego nie zawsze warto czekać do rozpoczęcia szkoły z nadzieją, że problem sam zniknie. Z drugiej strony równie ważne jest, aby nie rozpoczynać ćwiczeń „na własną rękę” tylko dlatego, że dziecko nie wymawia konkretnej głoski. Prawidłowo zaplanowana terapia powinna wynikać z diagnozy i być dostosowana do możliwości oraz potrzeb konkretnego dziecka.

Co rodzic może robić w domu?

Rozwój mowy nie odbywa się wyłącznie podczas wizyty u specjalisty. Ogromne znaczenie ma codzienna komunikacja z dzieckiem.

Warto:

- dużo rozmawiać z dzieckiem podczas codziennych czynności,
- czytać książki i rozmawiać o ilustracjach,
- zadawać pytania, które zachęcają do dłuższej odpowiedzi,
- nazywać przedmioty, czynności i emocje,
- bawić się w sposób angażujący komunikację,
- dawać dziecku czas na samodzielne sformułowanie wypowiedzi,
- nie zawstydzать go z powodu błędów w wymowie.

Jeżeli dziecko wypowiada słowo nieprawidłowo, zamiast wielokrotnie poprawiać je komunikatem „powiedz jeszcze raz”, można spokojnie powtórzyć prawidłową formę w naturalnym zdaniu. Najważniejsza jest atmosfera bezpieczeństwa i radości z komunikowania się.

Katarzyna Anioł- logopeda